

Nieuwsbrief

December 2014 nummer 4

De Vrijheijt van Rosendaal

Colofon nieuwsbrief

Secretariaat

Boutenslaan 3
4707 NC Roosendaal
Tel.: 0165 544769
E-mail: info@heemkundekringroosendaal.nl
Website: www.heemkundekringroosendaal.nl

Redactie nieuwsbrief

Koos Caniëls
Tel.: 0165 543297
E-mail: j.j.caniels@kpnmail.nl

Bankrelatie

NL75 RABO 01443244 23

EN WE ZIJN WEER

En we zijn weer een jaar verder. Nou, nou, het was me het heemkundig jaartje wel! Een jaar met heel veel activiteiten. Ik neem u nog even mee: onze jaarvergadering op 24 maart, die weer erg goed werd bezocht en waarin drie bestuursleden afscheid namen: Janny van Geel, Cor Rops en Piet Schepers. Maar waarin we meteen ook drie nieuwe bestuursleden konden verwelkomen: Mieke Spekman, Peter Dekkers en Cees Talboom. Omdat met Cor Rops ook de functie van secretaris van de heemkundekring was verbonden, vonden we in Ineke van Rijen-van Eekelen al snel onze nieuwe secretaris.

Op 'volle oorlogssterkte' begonnen we daarna aan de activiteiten van dit bijna afgelopen jaar. We konden u weer twee keer ons prachtige tijdschrift aanbieden en we deden mee aan de Rabobank Clubkas Campagne, die ons een aardig bedrag opleverde. In april was er een prachtige excursie naar Gorinchem en Fort Vuren en in oktober een geslaagde excursie naar Antwerpen. En we boden u als lid ook een lezing aan over de bouwhistorie en de bewoners van het Vrouwenhof. De lezing in oktober hebben we deze keer vervangen door een speciaal en bijzonder optreden met een kleinkunstprogramma, dit in verband met ons 35-jarig bestaan dit jaar. Daaraan voorafgaand organiseerden we begin oktober onze eerste genealogische dag. En tot slot: omdat het jaar 2014 in Roosendaal in het teken staat

van 100 jaar Wereldoorlog I en 70 jaar Bevrijding Wereldoorlog II, waren er ook op dat gebied extra activiteiten, o.a. resulterend in een prachtige tentoonstelling 'Van bezetting tot bevrijding' - Roosendaal in de Tweede Wereldoorlog, een tentoonstelling die in ons Heemhuis te zien was. En niet te vergeten: een bijzonder bezoek aan ons Heemhuis en de tentoonstelling door een aantal Engelse veteranen samen met onze burgemeester en zijn echtgenote. Een indrukwekkend en op momenten bijzonder en emotioneel bezoek met veel hartelijkheid. Daar kwam dit jaar nog iets bij. Nou ja, iets

We hadden aan het eind van 2013 al het verzoek gekregen van twee provinciale organisaties om in ons Heemhuis Mariadal twee grote provinciale activiteiten te laten plaatsvinden: de Brabantse Heemdagen in augustus 2014 en in november de Dag van de Brabantse Volkscultuur, dit keer in Roosendaal. Twee grote activiteiten waarvan we de beide heemdagen in samenwerking met onze Belgische collega's uit Essen en het Gemeentebestuur van Essen konden regelen en de dag in november samen met een delegatie van Erfgoed Brabant.

In onze vorige nieuwsbrief noemde ik dit allemaal ACTIEF in SAMENWERKING. We hebben het succes van onze activiteiten (alle activiteiten hadden een succesvol verloop) voor een groot deel te danken aan de medewerking van veel vrijwilligers, waarop we als bestuur een beroep kunnen en mogen doen. Daarvoor past grote dank aan iedereen die zijn of haar steentje heeft bijgedragen!

In deze laatste nieuwsbrief van dit jaar, die u gelijktijdig met ons nieuwe tijdschrift ontvangt, hebben we ook ons jaarprogramma voor het komende jaar opgenomen. Dan weet u alvast welke dagen u het komende jaar vrij zou moeten houden om samen onze activiteiten ook in het nieuwe jaar weer tot een succes te maken.

En zo zijn we weer een jaar verder. Ik wens u van harte toe dat u goede, fijne en zinvolle feestdagen mag beleven en voor uzelf en al uw familieleden dat het nieuwe jaar u veel goeds mag brengen!

René Konings, voorzitter

GEVONDEN VOORWERPEN

Bij onze maandelijkse poetsbeurt in de ruimtes van de heemkundekring is op maandag 1 december in de zaal een zilverkleurig dameshorloge gevonden. En bij onze open huis dag op 6 december heeft iemand zijn/haar bril etui met daarin een bril in onze kantooruimte laten liggen. Mocht u zich in deze voorwerpen herkennen, dan kunt u op dinsdagmiddag contact opnemen met ons Heemhuis, telefoon 0165 395 544.

VRIEND EN VIJAND LEZINGENCYCLUS

Op maandag 24 november j.l. was de heemkundekring gastheer voor een lezing in het kader van de Henri Mastboom Lezingenserie 2014-2015. Op die avond kwam Diane de Keyzer uit Antwerpen in ons Heemhuis vertellen over Eten en Drinken tijdens de Eerste Wereldoorlog. Een interessante lezing gebaseerd op haar onlangs verschenen boek 'Nieuwe meesters, magere tijden'. In deze serie staan nog lezingen gepland op 21 januari in Breda, op 4 februari in Etten-Leur, op 18 maart in Steenberg, op 16 april in Klundert en als laatste op 6 mei in Standdaarbuiten. Kijk voor het volledige programma op www.gemeentearchiefroosendaal.nl

PRESENTATIE TIJDSCHRIFT

Op woensdag 17 december presenteert de Redactieraad van ons heemkundig tijdschrift De Vrijheid van Rosendale ons nieuwe tijdschrift, dat meteen samen met deze nieuwsbrief op uw deurmat valt. Wederom een zeer interessant tijdschrift met als hoofdartikel aandacht voor familie de Bruijn uit Roosendaal, bekend van veel winkels met o.a. lederwaren in Roosendaal. Het eerste exemplaar zal worden uitgereikt aan de heer Cees de Bruijn.

RADIO OEI-OEI

Eerder dit jaar hebben we u laten weten dat onze heemkundekring een schenking heeft ontvangen in de vorm van het archief van Radio Azalea. Tegen het einde van dit jaar heeft ook Ziekenhuisomroep Radio Oei-Oei haar activiteiten in het ziekenhuis moeten staken. Er wordt echter nog gekeken naar een mogelijke doorstart op een andere plaats in Roosendaal. Op zaterdag 8 november werden onze archivaris Michel van der Horst en onze voorzitter René Konings uitgenodigd in het Franciscus Ziekenhuis om daar de voormalige apparatuur van Radio Oei-Oei als schenking in ontvangst te nemen. Omdat de schenking van Radio Azalea voornamelijk uit documenten bestaat en die van Radio Oei-Oei uit voorwerpen en die zaken elkaar prima aanvullen onderzoekt onze tentoonstellingscommissie thans de mogelijkheid van een tijdelijke tentoonstelling in ons Heemhuis. Waarom tijdelijk? Omdat onze werkgroep Industrieel Verleden ook nu al bezig is met de voorbereidingen voor een tentoonstelling over Brouwerijen en oude cafés in Roosendaal. Een tentoonstelling die vanaf begin september 2015 in ons Heemhuis te zien zal zijn.

TENTOONSTELLING

Onze tentoonstelling 'Van bezetting tot bevrijding – Roosendaal in de Tweede Wereldoorlog' welke vanaf begin oktober in ons Heemhuis is gehouden, heeft een bijzonder grote belangstelling gekend. Het bezoekersaantal liep in de tentoonstellingstijd op naar bijna 700 personen! Een bijzonder succes voor onze tentoonstellingscommissie onder leiding van Ineke van Rijen-van Eekelen. Ook de medewerking van Henk Bredewolt als particulier verzamelaar van een grote collectie documenten en voorwerpen uit de Tweede Wereldoorlog werd zeer op prijs gesteld. Hoogtepunt tijdens deze tentoonstelling was vanzelfsprekend het bezoek van de Engelse veteranen op

vrijdag 31 oktober j.l. Hoewel de tentoonstelling nu officieel is afgelopen, blijven alle materialen, foto's en documenten in onze tentoonstellingszaal en ontmoetingsruimte voorlopig nog even staan.

Mocht u de tentoonstelling hebben gemist: op onze eerstkomende open huisdagen en op onze werkmiddagen op dinsdagmiddag kunt u nog terecht in ons Heemhuis. Van harte welkom!

EXCURSIE NAAR ANTWERPEN.

Het is zaterdag 11 oktober. Om half negen heeft iedereen een zitplaats in de bus gevonden. Op één na zijn alle plaatsen bezet. Harry van Miert heet iedereen welkom en belooft dat het goede weer, dat ons staat te wachten, bij de prijs is inbegrepen. Onze vertrouwde chauffeur John brengt ons naar Antwerpen. Al schuifelend door het gangpad van de bus heeft Michel van der Horst voor iedere deelnemer een persoonlijk woord. Tegen half tien worden we afgezet bij 't Antwerps Stadscafé. Koffie, thee en warm appelgebak bekomen ons wel. Als Harry zijn stem verheft toont iedereen zich volgzzaam om naar de bus te kuieren. John stuurt zijn voertuig kundig naar de wijk waar we in drie groepen van twintig personen door een gids rond geleid zullen worden: Zurenborg. Het is kwart voor elf. Amper op pad voor het ommetje van anderhalve kilometer blijkt dat de weergoden ons niet welgezind zijn. Het gaat en blijft regenen. De heemkundekring mag dan alles meer dan goed geregeld hebben, voor dit onderdeel scoort ze onvoldoende. Sorry Harry! Geen punt! Zurenborg maakt alles goed. Een wijk die in zijn ruimtelijke ordening en architectuur samenhang laat zien. Ontworpen op het snijvlak van de 19de en 20ste eeuw. Vooral in de centrale as, de Cogels-Osylei, komt de grandeur van dit gebied tot uiting. Elk herenhuis of villa komt statig en chique over. Oogverblindend met een overdaad aan detaillering. Het detail is het verbindende element, ongeacht de bouwstijl. De gids wijst ons op de onderscheidende manier van bouwen. Art nouveau, neoclassicistisch, gotisch, barok en soms een mengeling van deze stijlen: eclectisch. Tegelijkertijd relateert ze de uitstraling van de gebouwen. Het front mag indruk wekken, in werkelijkheid is het vooraanzicht vaak gepleisterd in plaats van opgetrokken te zijn uit echte hardsteen. Bovendien is de uitbouw naar achteren opgemetseld met eenvoudige bakstenen. Daar komt nog bij dat in grotere gebouwen, ogend als één woning, bij nadere toetsing, meerdere voordeuren met even zo veel huisnummers zijn. Dat neemt allemaal niet weg dat sierlijke, beeldhouwde onderdelen, beschilderd glas en smeedwerk in de vorm van "zweepslagen", elk gebouw een uniek aanzien geven. Wanneer een villa Zonnebloem, Iris, Waterloo of, als groep woningen, De Vier Jaargetijden wordt genoemd, zie je een en ander als herhalend onderdeel in de versiering terug. Mooi! Toch zijn we blij als de gids een stukje van de wijk laat voor wat het is. Ook zij voelt dat de neerslag in toenemende mate spelbreker is. Ze begeleidt ons naar de warmte van de bus. Even later schuiven we aan voor de lunch in de Stadsherberg. Lekker, gevarieerd en ruim voldoende. Napraten over wat we gezien hebben en mopperen op het weer. Even na twee uur dirigeert Harry ons, wandelend, naar de Keizerstraat waar conservator Jean Pierre de Bruijn

en assistente Helena klaar staan om ons te informeren over hun Keizerskapel. Ook wel Droogscheêrden Capelle of Sint Annakapel genoemd. Jean Pierre presenteert kundig en diepgaand de historie van het gebedshuis, dat stamt uit het begin van de 16de eeuw en aangemerkt mag worden als Brabantse Gotiek. De kapel heeft vele stormen doorstaan. Zoals daar zijn de Beeldenstorm in 1566 en de Franse “overheveling” in 1794. Hij verhaalt dat religieuze en andere bedienaren van de kapel, door de eeuwen heen, op creatieve wijze financiële middelen hebben verworven om het gebouw te behouden. Dat neemt niet weg dat het gebedshuis, vijftig jaar geleden, niet meer was dan een bouwval. Christian Nieberding koopt het gebouw en restaureert het met privé kapitaal. Het is opnieuw een juweeltje, waar de eredienst nog steeds mogelijk is, naast de museale functie. Het interieur straalt de pracht en praal van de barok uit. Pronkstuk is het hoofdaltaar met de Hemelvaart van de Heilige Maagd. Ook de biechtstoel en in het bijzonder de preekstoel, uit het einde van de 17de eeuw, zijn indrukwekkend. Te zien aan de reacties van de bezoekers spreekt, met name, het beeld van de Heilige Liborius aan. Hij is of zou in staat zijn “de menschen die belaan zijn met Graveel en Steen-pyn, deze pyne te stillen”. Mochten de niesten opspelen, dan is het goed te weten dat Liborius de gave heeft je er van te verlossen. Tegen vier uur eindigt ons bezoek. We staan weer buiten en stellen vast dat het niet meer regent. Tot blijdschap van iedereen en Harry in het bijzonder. Hij geeft ons toestemming te gaan en staan waar we willen. Als we maar om vijf uur terug bij de bus zijn. Dat is niet aan dovemansoren gericht. Even later heeft iedereen wel een uitbating op de Grote Markt gevonden om het glas te heffen. We mogen terug kijken op een geslaagde excursie. Toch zeker als John ons, volgens afspraak, om klokslag zes uur, afzet aan het begin van de Vincentiusstraat.

Piet Schepers

Opmerkingen:

- Op 18 oktober heeft een tweede groep een bezoek gebracht aan Antwerpen.
- Op de site van de heemkundekring is, onder de knoppen “activiteiten”/ “excursies”, een fotoreportage te zien van de excursie.

INGEZONDEN MEDEDELING

Cursus regionale geschiedenis bij de leerstoel ‘Cultuur in Brabant’

Komend voorjaar wordt de cursus ‘Regionale geschiedenis in Brabant: een verkenning’ van de leerstoel ‘Cultuur in Brabant’ opnieuw gegeven op de Universiteit van Tilburg. De cursus wordt aangeboden door de Erfgoed Academie Brabant, het deskundigheidsprogramma van Erfgoed Brabant. Wij nodigen u van harte uit hieraan deel te nemen!

De reeks van twaalf hoorcolleges begint op **woensdag 28 januari 2015** en eindigt op **donderdag 28 mei**. De cursus wordt afgesloten met een excursie. De colleges vinden wekelijks plaats tussen **14.45 en 16.30 uur** en worden gegeven door drs. Jan van Oudheusden en prof. dr. Arnoud-

Jan Bijsterveld. Prof. dr. Jos Swanenberg verzorgt een gastcollege.

Het hoorcollege behelst een inleiding in de bestudering van het verleden van de regio en de regionale volkscultuur. Centraal staat de wisselwerking tussen de beeldvorming over het Brabantse verleden en de vormgeving van de hedendaagse Brabantse identiteit.

Tijdens de cursus gebruiken we als cursusboek: Jan van Oudheusden, *Verhalen van Brabant. Geschiedenis en erfgoed in tien tijdvakken* (Zwolle: Uitgeverij Waanders). ISBN 9789040077807. Het boek is inmiddels uitverkocht maar we doen ons best het boek op een andere manier beschikbaar te stellen. De prijs zal om en nabij de € 20 bedragen.

Deelname en kosten:

Deze cursus staat open voor studenten van Tilburg University, mensen uit de archief- en museumwereld, studenten van de Open Universiteit en heemkundigen. De deelnamekosten voor niet-UvT-studenten bedragen € 100 exclusief en € 120 inclusief de aanschaf van het boek van Jan van Oudheusden, *Verhalen van Brabant. Geschiedenis en erfgoed in tien tijdvakken* (Zwolle: Waanders Uitgevers, 2011). Ook niet-UvT-studenten zijn dus van harte welkom, mits zij de hele cursus volgen en actief deelnemen in het lezen en bespreken van de literatuur. Het maximaal aantal plaatsen is 30, dus snelle aanmelding kan u van een plaats verzekeren.

De cursus vindt plaats op de campus van de Universiteit van Tilburg op de volgende woensdagen: 28 januari, 4, 11 en 25 februari, 4 en 11 maart (lokaal DZ 7: Dante Building begane grond lokaal 7); en de volgende donderdagen: 2, 16, 23 en 30 april, en 21 en 28 mei (lokaal WZ201: Warande Prisma Building, tweede verdieping lokaal 201; de laatste keer weer DZ 7), steeds van 14.45 tot 16.30 u.

Inschrijven:

Inschrijving voor de cursus is vanaf heden tot 15 januari a.s. mogelijk door het sturen van een e-mail naar info@erfgoedbrabant.nl onder vermelding van:

- naam - adres, postcode en woonplaats- telefoonnummers (ook mobiel)- e-mailadres
- aangeven: met of zonder cursusboek.

U krijgt dan een rekening thuisgestuurd van Erfgoed Brabant. Na betaling ontvangt u het collegerooster en nadere gegevens.

INGEZONDEN MEDEDELING

Waar komt de familie van der Horst vandaan?

Nieuw boek: “440 jaar van der Horst van Wagenberg tot de Moerdijk”.

Cornelis van den Horst werd geboren circa 1580 in Wagenberg.

Hij (en zijn voorouders) werden zo genoemd omdat zij afkomstig waren van “Den Horst”, een buurtschap in de Emiliapolder tussen Wagenberg en Made.

434 jaar en 13 generaties later staan in dit boek meer dan 650 rechtstreekse afstammelingen en werden ook meer dan 1600 aangetrouwde personen gelijst. Die 2250 'van der Horst'en' en aanverwanten bleven meestal in de regio Made-Moerdijk wonen. Velen van hen verhuisden naar andere Nederlandse provincies. Sommigen emigreerden naar België, Duitsland, Frankrijk of andere Europese landen. Enkelens vindt men echter wereldwijd terug, van Canada tot Australië, van de Verenigde Staten tot Indonesië. Men ziet ze in alle lagen van de bevolking: sommigen genoten van veel aanzien, enkelen zijn echter gekend voor minder fraaie zaken. Welvaart en armoede lagen soms niet ver van elkaar of volgden snel elkaar op. Ook geluk of ongeluk kon ieders deel zijn.

U vraagt zich wellicht af hoe we dit allemaal weten. Het was Michel van der Horst uit Hoeilaart (België) die zich de afgelopen jaren intensief bezig gehouden heeft met het onderzoek naar zijn voorouders. Michel is een zoon van Stephanus Th. van der Horst (* 2-1-1914 Fijnaart). Nog voor hij 16 werd vertrok Stephanus naar Werchter in Vlaams-Brabant. Al heel lang was Michel benieuwd naar zijn Nederlandse familie en voorouders. Zijn directe familie hier kende hij natuurlijk wel, maar er moesten nog veel meer onbekende familieleden zijn. Twaalf jaar geleden begon hij zijn zoektocht. Eerst is hij in rechte lijn zijn voorvaderen nagegaan en heeft daarna de vele takken en zijtakken uitgezocht.

Wat is er nog meer?

Behalve de gebruikelijke feiten van geboorte, doop, huwelijk en overlijden is er nog veel meer op te sporen. In het notarieel archief kun je verkoopaktes tegenkomen, maar ook teksten waarin financiële of juridische problemen beschreven werden. U ziet: die zijn van alle tijden.

Haal deze kennis in huis

Heet u van der Horst of droeg een van uw (voor)ouders deze naam, dan is de kans heel groot dat u, hij of zij in dit boek voorkomt. Verder staat er een schat aan aanvullende informatie in, met fragmenten uit notariële aktes, vermelding van beroepen en foto's. Het formaat van het boek is A4 en het telt 237 pagina's.

Informatie over het boek en eventuele bestelling kan gevonden worden op de volgende adressen:

Lony Fransen van der Horst
Tel.0165-550132 of 06-13874148
E-mail: lony.fransen@kpnmail.nl

Of bij de auteur zelf: michel.van_der_horst@hotmail.com

JAARPROGRAMMA 2015

Zoals aangekondigd hierbij de planning van onze activiteiten in 2015.

Zoals bekend is ons open huis steeds van 10.00 uur tot 12.30 uur.

Voor de jaarvergadering, onze lezingen en onze excursies krijgt u, zoals gebruikelijk, steeds een aparte uitnodiging van ons.

Data open huis dagen

zaterdag 3 januari
zaterdag 7 februari
zaterdag 7 maart
zaterdag 11 april
zaterdag 2 mei
zaterdag 6 juni
zaterdag 4 juli
zaterdag 1 augustus
zaterdag 5 september
zaterdag 3 oktober
zaterdag 7 november
zaterdag 12 december

Bestuursvergaderingen

maandag 19 januari
maandag 16 februari
maandag 16 maart
maandag 20 april
maandag 18 mei
maandag 15 juni
maandag 20 juli
maandag 17 augustus
maandag 21 september
maandag 19 oktober
maandag 16 november
maandag 21 december

Jaarvergadering

maandag 23 maart

Lezingen

maandag 23 februari
maandag 26 oktober

Excursies

zaterdag 11 april
zaterdag 18 april
zaterdag 10 oktober
zaterdag 17 oktober